

ПЛАН

1. Психолоаналіз З. Фрейда. Неофрейдизм.
2. Герменевтика.
3. Релігійна філософія.
4. Філософія постмодернізму.

1. У широкому розумінні **психолоаналізом** називають сукупність теоретичних та прикладних аспектів фрейдизму та неофрейдизму в контексті їх звернення до осмислення культури, суспільства, людини, світоглядних та моральних проблем.

Засновником психолоаналізу є австрійський лікар-психіатр **З. Фрейд** (1856-1939). Головними творами Фрейда є «Тлумачення сновидінь», «Тотем і табу», «Я і Воно». Справжнім «відкриттям» психолоаналізу була сфера несвідомого, її вивчення та широка інтерпретація її змісту. Несвідоме – це сфера потягів, інстинктів, неусвідомлених уявлень. Для класичної філософії з її культом Розуму це була неприйнятна проблематика, оскільки іншим був образ людини. За Фрейдом, у структурі людської психіки, крім «Я» (свідомості), присутні також «над-Я» та «Воно» (несвідоме).

Докладно про це ви можете прочитати в підручнику «Філософія» В.Г. Кременя, В.В. Ільїна, с. 245-250.

Творчість З. Фрейда, з одного боку, є надто оригінальною, з іншого – неоднозначною та суперечливою. Ось чому згодом виникли критичні та реформаторські версії психолоаналізу. К. Юнг, К. Хорні, Е. Фромм – представники **неофрейдизму**.

Опрацюйте літературу та розгляньте вчення Юнга про колективне несвідоме та його архетипи, вчення Фромма про соціальний характер.

Радимо вам прочитати популярні книги Е. Фромма «Втеча від свободи», «Мати чи бути?», в яких він критикує капіталізм як хворе, ірраціональне суспільство.

Проаналізуйте таблицю співставлення поглядів З. Фрейда, К. Юнга, Е. Фромма щодо найважливіших проблем.

Таблиця 3

Погляди З. Фрейда, К. Юнга, Е. Фромма

	З. Фрейд	К. Юнг	Е. Фромм
Онтологічний статус особистості	Людина – еротична істота	Людина – архетипна істота	Людина – психосоціальна істота
Природа несвідомого	Індивідуальний пансексуалізм	Коллективно-несвідомий архетип	Сукупність соціально-психологічних властивостей, незмінних у своїй суті
Механізми розвитку психіки	Витіснена сексуальність	Оборотність єдиного життєвого потоку енергії	Конфліктна ситуація, яка обумовлена соціально-культурними причинами
Механізми адаптації особистості в навколишньому середовищі	Сублімація	Синхронічність безпричинних і причинних зв'язків	Формування соціального характеру
Проблема гармонії особистості і світу	Раціональне пригнічення сексуальності	Відповідність різних культур архетипу несвідомого	Формування продуктивного соціального характеру

2. Філософська герменевтика як течія оформлюється в 60-70-ті роки ХХ ст. Її засновником є німецький філософ **Г. Гадамер** (1900-2002). Головний твір Гадамера – «Істина та метод». Безпосередніми джерелами герменевтики ХХ ст. дослідники вважають феноменологію Гуссерля та вчення Хайдеггера про мову та розуміння. Герменевтика Гадамера і є філософією розуміння. Розуміння – це універсальний спосіб освоєння світу людиною, в якому поряд із теоретичним, суттєву роль відіграють і безпосереднє переживання (життєвий досвід), різні

форми практики (досвід історії) та форми естетичного осягнення (досвід мистецтва). Цілісність досвіду забезпечує мова. Саме мова є головним посередником між світом та людиною.

Герменевтичне розуміння означає розкриття смислів речей та явищ. Але ці смисли сформовані багатьма поколіннями людей, культурою суспільства загалом. У той же час відтворення смислів у діалозі різних культур передбачає їх збагачення, оновлення. У такий спосіб герменевтика проявляє свій універсальний творчий потенціал. Вона є не тільки філософською течією, а й загальнонауковою методологією. Після широкого розповсюдження філософської герменевтики в Європі та США, виникли юридична, філологічна, теологічна, політична герменевтика. Ці різновиди герменевтичних вчень об'єднує одна основа – метод розуміння, розтлумачення, інтерпретації.

Докладно дізнатись про зміст герменевтичних методів ви можете за допомогою підручника «Філософія» В.Г. Кременя, В.В. Ільїна, с. 316-320.

3. До напрямків сучасної релігійної філософії відносять неотомізм, персоналізм, християнський еволюціонізм, неопротестантизм.

І в сучасному інформаційному суспільстві релігія не втрачає респектабельності та інтелектуальних претензій. Життя надто суперечливе, щоб людина була впевненою у своїх силах та в осмисленості свого буття. Тому деякій частині людства необхідна віра у світ абсолютного, трансцендентного.

Центральна проблема сучасної релігійної філософії – проблема людини. Як відноситься людина до Бога? В чому сенс, мета буття людини у світі? Чому існує зло, страждання, смерть? Всі ці «вічні» питання залишаються актуальними і в епоху генетики та електроніки. Релігійні мислителі порівнюють традиційні та нові цінності, намагаються їх синтезувати.

Використайте матеріал підручників і назвіть представників кожного напрямку релігійної філософії, проблеми, що вони їх висувають, та запропоновані рішення.

4. Наприкінці ХХ ст. поширюються ідеї філософського постмодернізму. Якщо епоха Декарта – Канта – Гегеля – Маркса називається модерном, то постмодерн – це її критика, заперечення, скепсис. Це заклик відмовитись від логоцентризму в культурі, від

визнання традицій та авторитетів. Дійсність, істина, мова, людина, історія, знання, філософія – ось основні теми критики з боку представників постмодернізму. Філософія, яка більшу частину свого існування перебувала у статусі «науки наук», перетворюється на жанр літератури. Але така позиція не є конструктивною.

За допомогою підручника «Філософія» В.Г. Кременя, В.В. Ільїна (глава 18) розгляньте погляди Ж. Дерріди, М. Фуко, Ж. Ліотара та ін. і дайте відповіді на наступні питання: чи є філософський постмодернізм «справжньою» філософією? Чи стимулює він методологічне оновлення філософських досліджень? Які нові поняття запропонували представники постмодернізму?

Додаткова література

1. Аббаньяно Н. Мудрость философии. – Спб., 1998.
2. Зарубіжна філософія ХХ століття. – К., 1993.
3. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996.
4. Читанка з історії філософії ХХ ст. – К., 1996.